

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Σχολή Ν.Ο.Π.Ε.

Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης & Δημόσιας Διοίκησης

Τομέας: ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΙΙ

2016 – 2017 (ΣΤ΄ Εξάμηνο)

Διδάσκων: Μ. Σπουρδαλάκης (με συνεργασία Κ. Ελευθερίου)

Περιγραφή μαθήματος

Το μάθημα αποτελεί συνέχεια του Πολιτική Κοινωνιολογία Ι και ως εκ τούτου συνεχίζει την εισαγωγή «στην προβληματική και στα σύγχρονα ερευνητικά πεδία της πολιτικής κοινωνιολογίας, έτσι όπως αυτά έχουν διαμορφωθεί τόσο από την παράδοση της σχετικής «ακαδημαϊκής» συζήτησης όσο και από την συγκυρία». Αντί άλλης εισαγωγής συνοψίζονται τα βασικά συμπεράσματα του ομότιτλου μαθήματος του προηγούμενου εξαμήνου και ακολουθεί η συζήτηση βασικών εννοιών που αφορούν στα ζητήματα κοινωνικής εκπροσώπησης. Στις σχετικές ενότητες εξετάζονται οι ομάδες συμφερόντων, τα εργατικά συνδικάτα, οι εργοδοτικές ομάδες συμφερόντων καθώς και άλλες μορφές εκπροσώπησης της «κοινωνίας των πολιτών» (Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και κοινωνικά κινήματα). Μετά από μια σύντομη αναφορά στο σύστημα κοινωνικής εκπροσώπησης της Μεταπολίτευσης, η συζήτηση εστιάζει στο ζήτημα της δημοκρατίας, όπου και εξετάζονται συνοπτικά κανονιστικές και εμπειρικές θεωρήσεις καθώς και οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει η δημοκρατία από τις διαδικασίες παγκοσμιοποίησης. Το μάθημα αφού εξετάσει τα σύγχρονα ζητήματα εκπροσώπησης ολοκληρώνεται με την σύννοψη μεθοδολογικών συμπερασμάτων

Αξιολόγηση

Οι φοιτητές/τριες θα βαθμολογηθούν κυρίως με βάση τις τελικές γραπτές ή προφορικές εξετάσεις και τις βιβλιοκριτικές που θα κληθούν να συγγράψουν. Όμως σημαντικό ρόλο στη τελική διαμόρφωση του βαθμού θα παίζει και η ενεργή συμμετοχή των φοιτητών/τριών στα μαθήματα.

Σχέδιο μαθήματος

- I. Εισαγωγή
- II. Οι Έννοιες του Συμφέροντος και της Κοινωνικής Εκπροσώπησης.
- III. Εργατικά Συνδικάτα.
- IV. Εργοδοτικές Ομάδες Συμφερόντων.
- V. Συστήματα Κοινωνικής Εκπροσώπησης: Πλουραλισμός, Κορπορατισμός, Κοινωνικός Διάλογος/
- VI. Κοινωνικά Κινήματα και Συλλογική Δράση I
- VII. Κοινωνικά Κινήματα και Συλλογική Δράση II.
- VIII. Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και Κοινωνία των Πολιτών
- IX. Το Σύστημα Κοινωνικής Εκπροσώπησης στην Περίοδο της Μεταπολίτευσης.
- XI. Θεωρίες της Δημοκρατίας I
- XII. Θεωρίες της Δημοκρατίας II
- XIII. Μεθοδολογικά και άλλα συμπεράσματα

Εγχειρίδια

Erik Neveu, *Κοινωνιολογία των κοινωνικών κινήματων*, Αθήνα, Σαββάλας, 2010 (1^η επιλογή).

Manfred Schmidt, *Θεωρίες της δημοκρατίας*, Αθήνα, Σαββάλας, 2004 (2^η επιλογή).

Φάκελος με πρόσθετα κείμενα

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Agnoli, J. (1972), *Ο μετασχηματισμός της δημοκρατίας*, Αθήνα: Επίκουρος
- Αλεξανδρόπουλος, Στ. (2001), *Θεωρίες για τη Συλλογική Δράση και τα Κοινωνικά Κινήματα*, τ. Α', Αθήνα: Κριτική.
- Αλεξανδρόπουλος, Στ. (2010), *Συλλογική δράση και αντιπροσώπευση συμφερόντων πριν και μετά τη μεταπολίτευση στην Ελλάδα*, Αθήνα: Κριτική.
- Αρανίτου, Β. (2006), *Το μικρό εμπόριο στη μεταπολεμική Ελλάδα: Η πολιτική μιας αμφίβολης επιβίωσης*, Αθήνα: Παπαζήσης.
- Αρανίτου, Β. (2013), *Κοινωνικός διάλογος και εργοδοτικές οργανώσεις*, Αθήνα: Σαββάλας
- Arato, A, & J. Cohen (1991), «Κοινωνία των πολιτών και κοινωνική θεωρία: ξανα-ανακαλύπτοντας την κοινωνία των πολιτών», *Λεβιάθαν*, τχ. 10, σελ. 75-101
- Bobbio, N. (1993), *Το μέλλον της δημοκρατίας*, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής
- Βούλγαρης, Γ., (2006), «Κράτος και κοινωνία πολιτών στην Ελλάδα. Μια σχέση προς επανεξέταση», *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, τχ. 28, σελ. 5-33.
- Crouch, C. (2006), *Μεταδημοκρατία*, Αθήνα: Εκκρεμές
- Della Porta, D. & M. Diani (2010), *Κοινωνικά Κινήματα: μία εισαγωγή*, Αθήνα: Κριτική
- Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, Αφιέρωμα «Κοινωνικά Κινήματα και Κοινωνικές Επιστήμες», τχ. 8, 1996
- Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, Αφιέρωμα «Συγκρουσιακή Πολιτική, Κοινωνικά Κινήματα», τχ. 27, 2006

- Ζαμπαρλούκου, Σ. (1997), *Κράτος και εργατικός συνδικαλισμός στην Ελλάδα, 1936-90: Μια συγκριτική προσέγγιση*, Αθήνα, Κομοτηνή: Α.Ν. Σάκκουλας.
- Galli, C. (2016), *Η αμηχανία της δημοκρατίας*, Αθήνα: Πόλις.
- Gellner, E. (1996), *Η κοινωνία των πολιτών και αντίπαλοί της: συνθήκες ελευθερίας*, Αθήνα: Παπαζήσης.
- Green, J., (2008), *Θάνατος στο Χέιμαρκετ. Η έκρηξη του εργατικού κινήματος στο Σικάγο που κλόνισε τη "χρυσή εποχή" της Αμερικής*, Αθήνα: Καστανιώτης.
- Held, D. (2007), *Μοντέλα Δημοκρατίας*, Αθήνα: Πολύτροπον.
- Hirschman, A. (2003), *Τα πάθη και τα συμφέροντα*, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.
- Ishay, Mich. (2008), *Η ιστορία των δικαιωμάτων του ανθρώπου*, Αθήνα: Σαββάλας
- Κασιμάτη, Κ. (επιμ.), (1997), *Το ελληνικό συνδικαλιστικό κίνημα στο τέλος του 20ού αιώνα*, Αθήνα: Gutenberg.
- Katsiaficas, G., (2007), *Η ανατροπή της πολιτικής: Ευρωπαϊκά αυτόνομα κοινωνικά κινήματα και η αποαποικιοποίηση της καθημερινής ζωής*, Αθήνα: Ελευθεριακή Κουλτούρα.
- Keane, J. (2012), *Γιατί δημοκρατία;*, Αθήνα; Νεφέλη
- Κιούκias, Δ. (1994) *Οργάνωση συμφερόντων στην Ελλάδα. Ενσωμάτωση και πρόσβαση στο κράτος σε μια συγκριτική προοπτική*, Αθήνα: Εξάντας.
- Κιούκias, Δ. (2006), *Ευρωπαϊκά πολιτικά συστήματα και ομάδες συμφερόντων*, Αθήνα: Σιδέρης.
- Κουζής, Γ. (2007), *Τα χαρακτηριστικά του ελληνικού συνδικαλιστικού κινήματος*, Αθήνα: Gutenberg.

- Κωτσονόπουλος, Λ. (2016), *Η χαμένη συναίνεση: Κοινωνικό κράτος, καπιταλισμός, δημοκρατία*, Αθήνα: Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα.
- Μακρυδημήτρης, Α., (2002), *Κράτος και κοινωνία των πολιτών*, Αθήνα: Μεταμεσονύκτιες Εκδόσεις.
- Μαυρογορδάτος, Γ.Θ. (1998), *Μεταξύ Πιτυοκάμπη και Προκρούστη: Οι επαγγελματικές οργανώσεις στη σημερινή Ελλάδα*, Αθήνα: Οδυσσέας.
- Μαυρογορδάτος, Γ.Θ. (2001), *Ομάδες πίεσης και δημοκρατία*, Αθήνα: Πατάκης
- Μοσχονάς, Α. (2003), *Ελληνικό Συνδικαλιστικό Κίνημα και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση*, Αθήνα: Τυπωθήτω/Γ. Δαρδανός
- Μουζέλης, Ν. & Γ. Παγουλάτος, (2003), «Κοινωνία πολιτών και ιδιότητα του πολίτη στην μεταπολεμική Ελλάδα», *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, τχ. 22, σελ. 5-29.
- Mouffe, Ch. (2004), *Το δημοκρατικό παράδοξο*, Αθήνα: Πόλις
- Μπιθουμήτρης, Γ. (2017), *Αγορά, τάξη, κοινωνία: Αναζητώντας την ταυτότητα του συνδικαλιστικού κινήματος*, Αθήνα: Gutenberg.
- Olson, M. (1991), *Η λογική της συλλογικής δράσης*, Αθήνα: Παπαζήσης
- Παλαιολόγος, Ν. (2006), *Εργασία και Συνδικάτα στον 21^ο Αιώνα*, Αθήνα: ΙΝΕ-ΓΣΕΕ
- Παπαβλασόπουλος, Ε. & Μ. Σπουρδαλάκης (2008), «Κόμματα, ομάδες συμφερόντων και οι μετασχηματισμοί στο σύστημα εκπροσώπησης. Πέρα από τις θεωρίες της κρίσης», στο Κοντιάδης, Ξ. (επιμ.), *Κρίση του ελληνικού συστήματος; Σύγχρονες προκλήσεις και μεταρρυθμιστικές προοπτικές*, Αθήνα: Παπαζήση, σελ. 291-315.
- Παπανικολόπουλος, Δ., (2015), *Ο κύκλος διαμαρτυρίας του '60: Συλλογική δράση και δημοκρατία στην προδικτατορική Ελλάδα*, Αθήνα: Νήσος.
- Ποταμιάνος, Ν. (2015), *Οι Νοικοκυραίοι: Μαγαζάτορες και Βιοτέχνες στην Αθήνα (1880-1925)*, Αθήνα, Χανιά: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης
- Rifkin, J. (1996), *Το τέλος της εργασίας και το μέλλον της*, Αθήνα: Λιβάνης

- Schmitt, C. (1996), «Για την αντίθεση μεταξύ κοινοβουλευτισμού και δημοκρατίας», *Λεβιάθαν*, τχ. 16, σελ. 101-122
- Schumpeter, J. (1996), «Μια άλλη θεωρία της δημοκρατίας», *Λεβιάθαν*, τχ. 16, σελ. 123-146
- Sennett, R. (2008), *Η κουλτούρα του νέου καπιταλισμού*, Αθήνα: Σαββάλας
- Σημίτη, Μαρ., «Δύο Όψεις της Κοινωνίας Πολιτών: η Πάλη για Ηγεμονία» στο Βούλγαρης, Γ. & Λ. Κωτσονόπουλος (επιμ.), *Στα Μονοπάτια του Αντόνιο Γκράμσι: Πολιτική και πολιτισμός από το έθνος-κράτος στην παγκοσμιοποίηση*, Αθήνα: Θεμέλιο, 2010, σελ. 65-85
- Συλλογικό, *Εργασία και πολιτική. Συνδικαλισμός και οργάνωση συμφερόντων στην Ελλάδα 1974-2004*, Αθήνα: Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, 2007
- Σωτηρόπουλος, Δ., (2004), «Η κοινωνία πολιτών στην Ελλάδα: Ατροφική ή αφανής;», στο Σωτηρόπουλος, Δ. (επιμ.), *Η άγνωστη κοινωνία πολιτών*, εκδ. Αθήνα: Ποταμός, σ. 117-162.
- Tilly, Ch. (2010), *Κοινωνικά Κινήματα 1768-2004*, Αθήνα: Σαββάλας
- Tilly, Ch. (2011), *Δημοκρατία*, Αθήνα: Gutenberg
- Tilly, Ch. & Chr. Tilly (2001), *Η εργασία στον καπιταλισμό*, Αθήνα: Καστανιώτης
- Todorov, Tz. (2013), *Οι εσωτερικοί εχθροί της δημοκρατίας*, Αθήνα: Πατάκης
- Touraine, A. (1990), «Κοινωνικά κινήματα: ειδική περιοχή ή κεντρικό πρόβλημα στην κοινωνική ανάλυση;», *Λεβιάθαν*, τχ. 6, σελ. 17-28
- Ψημίτης, Μ., (2011), *Εισαγωγή στα Σύγχρονα Κοινωνικά Κινήματα*, Αθήνα: Διάδραση